

КРИМІНАЛІСТИКА В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНИХ ЗАГРОЗ ТА ІНФОРМАЦІЙНИХ ВПЛИВІВ

Шевчук Віктор Михайлович,

д. ю. н., професор, професор кафедри
криміналістики Національного юри-
дичного університету імені Ярослава
Мудрого

Сучасний розвиток криміналістики та перспективи формування криміналістичних знань у значній мірі залежать від тенденцій розвитку криміналістичної науки [1; 2; 4], трансформації злочинності та глобальних і інформаційних загроз у суспільстві. У цьому плані В. О. Коновалова слушно стверджує, що на сьогодні спостерігаються тенденції інтеграції та взаємопроникнення знань, які збагачують окремі науки, галузі знань, дозволяючи адаптувати нові досягнення для вирішення практичних завдань і тим самим сприяти подальшому розвитку тих чи інших галузей

знань. Зазначені закономірності розвитку поширюються і на криміналістичні знання, що проявляється сьогодні у дослідженнях нових концепцій, теорій, виділенні окремих криміналістичних вчень, нових розробках тактики і методики розслідування злочинів [1, с. 55].

Прогнозування тенденцій розвитку криміналістики потребує врахування як змін у житті суспільства, що відбуваються, так і від глобалізації суспільних процесів. Тому в умовах сьогодення при формуванні та впровадженні криміналістичних знань необхідно враховувати процеси інформатизації, диджиталізації, глобалізації у суспільстві, їх вплив на стан та характер злочинності, рівень розвитку цивілізації та наявність глобальних загроз світовому співтовариству. Злочинність супроводжує глобальні проблеми суспільства у сфері економіки, політики, екології, забезпечення ресурсами і продовольством, енергетики, демографії [3, с. 14], зокрема й відчувається суттєвий вплив і сьогоднішнє загострення епідемічної ситуація у державі та світі.

Сучасні реалії XXI століття ознаменувалися тим, що світове співтовариство стикнулося з однією із найнебезпечніших загроз останнього часу – епідемією коронавірусу Covid-19. Всесвітня організація охорони здоров'я у березні 2020 р. оголосила про пандемію через спалах коронавірусної інфекції, назвавши розповсюдження коронавірусу «надзвичайною ситуацією глобального масштабу». Наслідки епідемії коронавірусу суттєво вплинули на світову економіку, свідомість та поведінку людей, що у свою чергу на злочинність, діяльність органів правопорядку, національну безпеку держав у сфері охорони здоров'я.

В умовах пандемії коронавірусної інфекції Covid-19 сучасна злочинність останнім часом дещо видозмінилася, вона набула нових рис, тенденцій та характеристик. Практика показує, що у таких умовах значно зменшилась вулична злочинність, водночас різко зросла кількість злочинів, що вчиняються організованими злочинними угрупованнями, які пов'язані із використанням інтернет-технологій. Значного поширення набуло шахрайство, яке вчиняється організованими злочинними групами, в яких простежується злочинна спеціалізація та чіткий розподіл функцій у механізмі злочинної діяльності і нерідко міжнародний рівень зв'язків, що свідчить про їх транснаціональність.

Організовані злочинні групи нині активно займаються поширенням фейкової інформації про коронавірус, спрямовану на посилення страху та паніки серед населення. У таких умовах з'явився новий феномен – «*інфодемія*». Під цим новим явищем розуміється система заходів та впливів

по розповсюдженню дезінформації про коронавірус, яка спрямована на нагнітання страху й залякування населення, пов'язана із поширенням псевдонаукових порад та інтерпретацій, що негативно впливає на свідомість людей та їх поведінку і серйозно ускладнює боротьбу із цією хворобою. Інфодемія нерідко призводить до психічних захворювань та суїцидних проявів. Такі негативні тенденції у динаміці та структурі злочинності поставило перед криміналістикою нові завдання та функції, які пов'язані із «соціальним замовленням» практики на пошук адекватних засобів, прийомів та методів протидії сучасним викликам злочинності [2; 5].

З огляду на викладене, у реаліях сьогодення створення та запровадження інноваційних криміналістичних продуктів, активне їх практичне використання, розглядається як пріоритетне завдання криміналістики на сучасному етапі та нагальна потреба правозастосовної практики.

Традиційно у криміналістиці виділяють три напрями виявлення розроблення та запровадження інновацій – техніко-криміналістичний, тактико-криміналістичний та напрямок забезпечення методики розслідування окремих видів злочинів. Використання можливостей цих напрямків є суттєвим резервом забезпечення успішності та результативності протидії сучасній злочинності.

Перспективними напрямками використання інноваційних технологій у протидії злочинності та поширенню коронавірусу є такі: 1) застосування безпілотних літальних апаратів; 2) використання систем спостереження та відеоконтролю; 3) застосування електроного контролю за пересуванням осіб; 4) застосування ідентифікаційних систем розпізнавання за обличчями осіб; 5) використання технологій «BIG DATA»; 6) запровадження різних додатків, сервісів та платформ, які використовуються у боротьбі із поширенням коронавірусу; 7) використання системи виявлення людей з підвищеною температурою, які встановлюються при вході до будівлі; 8) застосування автоматизованих систем для виявлення потенційних хворих та попередження поширення коронавірусу тощо.

В умовах глобальних загроз та негативних інформаційних впливів важлива роль має бути відведена використанню сучасних криміналістичних знань. Засоби криміналістики (прийоми, методи, технології, рекомендації) мають відповідати інформаційним викликам, успішно протидіяти злочинності у реаліях сьогодення. Особливої значимості набуває тенденція посилення практичної спрямованості криміналістичних розробок інноваційних продуктів, оскільки криміналістика є потужним джерелом ефективних змін, оптимізації, підвищення якості та результативності правозастосовної діяльності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Коновалова В. О. Нові тенденції розвитку криміналістики. *Криміналістика и судебная экспертиза: наука, обучение, практика*: матеріали науково-практичної конференції Міжнародного конгресу криміналістів (м. Одеса, 13–15 вересня 2018 р.); у 2 Т. Т. 1. Одеса: Юридична література, 2018. С. 55–64.
2. Шевчук В. М. Інноваційні напрямки розвитку криміналістики. *Інноваційні методи та цифрові технології в криміналістиці, судовій експертизі та юридичній практиці*: матеріали міжнар. «круглого столу» (м. Харків, 12 груд. 2019 р.); НАПрН України. Харків: Право, 2019. С. 142–147.
3. Шепітько В. Ю. Завдання криміналістики в умовах глобальних загроз та еволюційних перетворень злочинності. *Криміналістика и судебная экспертиза: наука, обучение, практика*: наук.-практ. конф. (м. Одеса, 13–15 вересня 2018 р.); у 2 Т. Т. 1. Одеса: Юридична література, 2018. С. 14–26.
4. Шепітько В. Ю. Криміналістика ХХІ века: предмет познання, задачи и тенденции в новых условиях. *Современное состояние и развитие криминалистики*: сб. науч. тр. Харьков: Апостиль, 2012. С. 43–45.
5. Shevchuk V. Innovations in criminalistic and practice of their implementation in law enforcement activity. *Modern science: problems and innovations*. Abstracts of the 2nd International scientific and practical conference. SSPG Publish (May 3–5, 2020). Stockholm, Sweden. 2020. Pp. 903–913.

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого
Кафедри кримінального права
Науково-дослідний інститут вивчення проблем злочинності
імені академіка В. В. Сташиса НАПрН України
Сектор дослідження кримінально-правових проблем боротьби зі злочинністю
ГО «Всеукраїнська асоціація кримінального права»
Відокремлений підрозділ у Харківській області
Харківський національний університет внутрішніх справ
Кафедра кримінального права і кримінології (факультет № 1)
Кафедра кримінального права та кримінології (факультет № 6)
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна
Кафедра кримінально-правових дисциплін

*Присвячується пам'яті академіка
Володимира Володимировича
Сташиса*

КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ СУСПІЛЬНИХ ПРОЦЕСІВ: ТРАДИЦІЇ ТА НОВАЦІЇ

Матеріали міжнародного науково-практичного круглого столу,
присвяченого пам'яті академіка В. В. Сташиса

м. Харків, 15 травня 2020 року

Харків
«Право»
2020

Редакційна колегія:

В. Я. Тацій (головний редактор), *Л. М. Демидова* (заступник головного редактора), *А. П. Гетьман*, *В. І. Тютюгін*, *Ю. В. Баулін*, *В. С. Батургарєєва*, *В. І. Борисов*, *М. І. Панов*, *Ю. А. Пономаренко*, *О. М. Литвинов*, *О. О. Житний*, *О. С. Попович*, *Н. В. Шульженко*, *К. А. Новікова*

Кримінальне право в умовах глобалізації суспільних процесів: традиції та новації : матеріали міжнар. наук.-практ. круглого столу, м. Харків, 15 трав. 2020 р. / [редкол.: В. Я. Тацій (голов. ред.), Л. М. Демидова (заст. голов. ред.), А. П. Гетьман та ін.]. – Харків : Право, 2020. – 786 с.

ISBN 978-966-998-005-2

У збірнику об'єднані матеріали підготовки та проведення міжнародного науково-практичного круглого столу за темою: «Кримінальне право в умовах глобалізації суспільних процесів: традиції та новації», присвяченого пам'яті Героя України, видатного вченого в галузі кримінального права, професора, академіка Національної академії правових наук України Володимира Володимировича Сташиса. Це наукове видання висвітлює нові ідеї, пропозиції з міждисциплінарних, методологічних та інших проблем укріплення правопорядку в Україні, стратегії розвитку кримінального законодавства, а також удосконалення його Загальної й Особливої частин.

Збірник містить: фотогалерею; біографічні публікації, присвячені видатним особистостям – академіку В. В. Сташису та його учням – академікам В. Я. Тацію, В. І. Борисову і М. І. Панову; матеріали пленарного і секційних засідань круглого столу; наукові доповіді переможців і фіналістів двох конкурсів, що проводилися в межах підготовки наукового форуму: конкурсу студентських наукових робіт і конкурсу шкільних доповідей за темою: «Безпека людини. Безпека суспільства. Безпека світу».

Розраховано на науковців, викладачів кримінально-правових дисциплін, студентів, практичних працівників, а також читачів, які цікавляться питаннями укріплення правопорядку в Україні.

© Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, 2020

© Науково-дослідний інститут вивчення проблем злочинності імені академіка В. В. Сташиса НАПрН України, 2020

© Тацій В. Я., Баулін Ю. В., Демидова Л. М. та ін., 2020

© Оформлення. Видавництво «Право», 2020

ISBN 978-966-998-005-2